

A Berzsényi Könyvtár igény- és hatásvizsgálati műhelyéből

A Veszprémi Akadémiai Bizottság Könyvtártudományi Munkacsoportja április 23-án a szombathelyi Berzsényi Dániel Megyei Könyvtárban tartotta összejövetelét a fenti címmel. A szépszájú érdeklődő szakember három előadást hallgathatott meg a Berzsényi Könyvtár munkatársaitól.

A tájékoztató könyvtáros munkája hagyományosan az igénybevétel statisztikai adataival mérhető, holott valamennyien tudjuk, hogy a gyűjtemény és felkészültség igazi megméréstése a számokkal nem mérhető tájékoztatás. Az olvasói véleményre is csak magánbeszélgetésekben derül fény, ezért ritkán szembesülhetünk a tájékoztatói munka értékelésével. Valamennyiünkben él azonban a vágy tudni, mit szeretnének, mit várnak el a könyvtárosoktól a látogatók, használók.

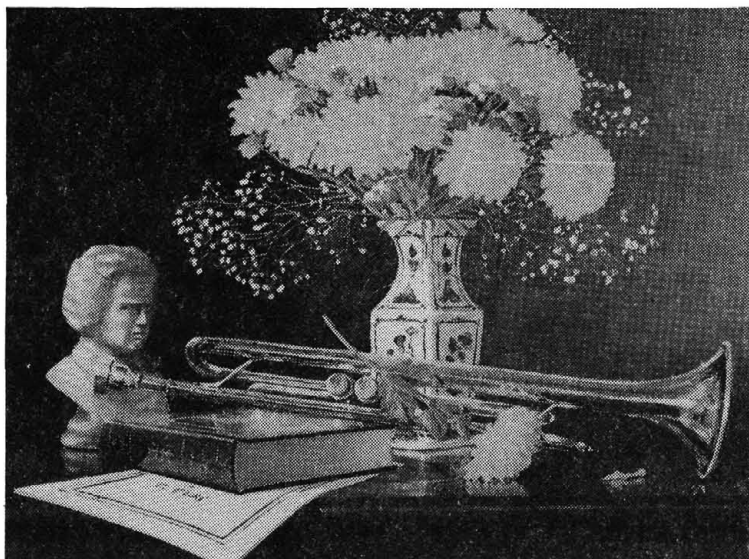
A Berzsényi Könyvtár évek óta próbálkozik az igények vizsgálatával és a szolgáltatások hatásának feltáráásával. A korábbi években történt vizsgálatok eredményeit a munkatársak publikálták. 1994–1995-ben egy önállóan végzett tájékoztatói igénymérésre és két – más intézménnyel közös – vizsgálatra került sor. Ezek eredményeit, következtetéseit mutatták be az elhangzott előadások.

Pallósiné Toldi Márta „A könyvtár ma... ahogy olvasóink látják” címmel az OSZK–KMK által összeállított kérdőívek alapján 100 olvasó véleményét elemezte. A válaszadók ösztintén vallottak a könyvtárral és a könyvtárosokkal kapcsolatos elvárásaikról, megfogalmazták elégedetlenségüket és kritikájukat is. A rendszeres látogatók ma döntően a „tudás tárházának” tekintik a Berzsényi Könyvtárat, ahol mindenki személyes aktivitása szerint gazdagíthatja ismereteit könyvekből, folyóiratokból és újságokból. Nyitottságot, sokszínűséget, korszerű és gyors szolgáltatásokat – lehetőleg hézagatlanul – várnának el, de jobb híján tudomásul veszik a korlátozott lehetőségeket. Jól mutatja a „beletörődő” olvasói mentalitást, hogy bár a megkérdezettek 71%-ának volt már valamilyen kudarcélménye, mégis 51%-uk elégedettnek mondja magát. A hiányokat megfogalmazók véleménye tartalmilag megfelel a könyvtárosok könyvtárról szóló minősítésének. A könyvtári szolgáltatások igénybevételének gyakorisági listáján első helyen szerepel a könyvkölcsönzés és a sajtótermékek helyben olvasása, a középmezőnyben található a reprográfiai szolgáltatás és a tájékoztatás. A megkérdezettek intézményről és munkatársairól megfogalmazott véleményei közül két jellemző példa:

„A könyvtár olyan hely, mint amilyennek lennie kell. Nagyjából.”

„A könyvtáros az a személy, aki saját tudását és lelkesedését (vagy annak hiányát) az átlagnál is hamarabb árulja el. Segítőkézsége a mai társadalmi átlagból kiemelkedő.”

„A felnöttek tájékoztatói igényei” címmel Engli Katalin mutatta be annak az adatfelvételnek az eredményét, amelyre 1995-ben kétszer két héten át került sor (májusban és szeptemberben). Adatlapon jelölték a következőket: foglalkozás;

Szájjal festette B. Peardon

a tájékoztatás kérésének indítékai; a tájékoztatás szintje; a szándékok milyen tudományterülethez kapcsolódnak; a tájékoztatás eredménye. A vizsgált időszakban 1456 kérést rögzítettek a könyvtárosok. A kérdezők 59,5%-a középiskolás és felsőoktatási intézmény hallgatója volt (olvasótáboron belüli arányuk is a legmagasabb, 55,2%), 22,2% szellemi foglalkozású, 5,2% alkalmazott, 3,0% fizikai dolgozó, 7,8% nyugdíjas és 2,3% munkanélküli.

A kérések indokának ebből következően a legnagyobb arányban a tanulást jelölték meg (56,3%). A tudományterületek közül a társadalomtudományokra irányult a legtöbb kérdés (70,5%).

A tájékoztatási szintek közül közel azonos arányban található az útbaigazítás-adatszolgáltatás (37,5%) és a bibliográfiai tájékoztatás (37,8%). A tájékoztatás iránti érdeklődés növekedését évek óta tapasztaljuk, s ezt most ez a vizsgálat is megerősíti: míg az 1988-ban végzett hasonló felmérésnél 2 x 18 nap alatt 1727 igényt rögzítettünk, addig 1995-ben, 12 nappal rövidebb időszakban 1456-ot.

A harmadik előadást Járai Andrásné, a gyermekrészleg vezetője tartotta „10–14 éves korúak könyv- és könyvtárhasználati szokásai” címmel. A BDTF Könyvtári és Informatikai Tanszékével együttműködve 1994 végén és 1995 tavaszán reprezentatív empirikus vizsgálatot végeztek kérdőív és interjú módszerének felhasználásával három Vas megyei település (Bük, Sárospatak, Szombathely) 10–14 éves korú gyermekei körében. 12 főiskolai hallgató segítségével 444 gyermeket kerestek meg. A vizsgálódás az alábbi témakörökre terjedt ki:

- a társadalmi, családi háttér szerepe a könyvtárhasználatban
- a könyvtártípusok igénybevétele
- az olvasottság jellemzői, olvasmányszerkezet
- a könyvtárhasználat motivációi
- az elvárások a könyvtárral, könyvtárossal szemben.

A családi könyvtárakat vizsgálva 150 fölötti könyvvel legnagyobb arányban (30%) a szombathelyi gyerekek rendelkeznek, legkevesebb Bükön (4%), ugyanakkor pl. a számítógépes programok birtokosai azonos arányban (45,6%-45,7%) találhatóak a két településen. Nem jár könyvtárba a megkérdezettek 12,9%-a Bükön, 2%-a Sárváron és 3,3%-a Szombathelyen. A legtöbben azért érzik jól magukat ott, mert érdekes dolgokat olvashatnak (65%), de 25%-uk azért, mert ott nincsenek egyedül. A legtöbben azért érzik ott rosszul magukat, mert ott csendben kell lenni (20%). A mit olvasok szívesen kérdésre kiderült, hogy magasan vezet az ismeretterjesztő irodalom. Ez a korosztály rendkívül nyitott a világ dolgaira, érdeklődése sokrétű, ezt elégtik ki ezek az olvasmányok. Az általuk elképzelt könyvtárra néhány példa:

„Nagyon otthonosan rendezném be a könyvtárat, gyerekekhez illő dekorációval”

„Sok-sok virágot helyeznék el”

Döbbenetes módon napjaink problémái is megjelennek a válaszok között:

„A könyvtárba a melegedő 'jött-menteket' nem engedném be” (14 éves szombathelyi lány)

Az ideális könyvtáros szerintük:

„Értse és szeresse a gyerekeket és a munkáját... Mindenről lehessen beszélgetni vele”

Az előadások elhangzása után a résztvevők kérdéseket tettek fel és véleményt, saját tapasztalatokat mondtak el. Ismét megerősítették dr. Tóth Gyula elnök javaslatát, hogy a VEAB Könyvtártudományi Munkacsoportja fordítson különös figyelmet az igény- és hatásvizsgálatokra.

A Berzsenyi Könyvtár az elvégzett vizsgálatok és elemzések anyagának megjelentetését tervezi.

Nagy Éva

Helyesbítés

A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros júliusi és augusztusi számában Szivák Gábor igen érdekes írást jelentetett meg, A rendszerváltás és a kisvárosi könyvtárak címmel.

A II. részbe azonban olyan statisztikai hiba csúszott hogy a gyermekek látogatásáról Oroszlány esetében értékelhető adat nem szerepel 1985-ben, holott a 14 év alatti beiratkozottak száma 1123, a látogatók száma 12 805 volt.

A 18. oldalon is előfordul ez az adat (0 számú 14 év alatti látogató) azzal közléssel együtt, hogy a felnőtt és gyermeklátogatók együttes száma nem érte el a 20 000-t, noha az valójában 28 404 volt.

1997-BEN IS MEGJELENIK

*** Magyar Nemzeti Bibliográfia Könyvek Bibliográfiája *** **floppy kiadása**

1997-re újból előfizethető az MNB Könyvek Bibliográfiája füzetének floppy változata. Az Országos Széchényi Könyvtár a bibliográfiai füzetekkel azonos adattartalommal adja közre a floppy-kat – évenként 24 számot –, amelyeken a bibliográfiai tételek (évente kb. 8000-8500 rekord) HUNMARC adatcseré formátumban, az MSZ 193 (ISO 2709) szerinti rekordszerkezetben szerepelnek. Az előfizető 4 féle karakterkészlet közül választhat: IBM 852+ (OSZK), ASCII+ (OCLC), ISO 8859/1, ISO 8859/2. Floppy méret: 5,1/4" vagy 3,5".

A floppyról a felhasználó saját adatbázisába konvertálhatja a számára szükséges tételeket, így megtakarítja a katalogizálással és adatrögzítéssel járó munkát, csupán könyvtár-specifikus adataival – raktári jelzet, tárgyszavak stb. – kell ellátnia a rekordokat. A konverziós program kidolgoz(tat)ására – a HUNMARC leírás segítségével – csak egyszer van szükség. A floppy lemezeket a számítógépes futást követően azonnal postázzuk. Új előfizetőinknek kívánságra ingyenesen próba-lemezt küldünk.

*** Egyfelhasználós változat ***

Éves előfizetési díj: 80.000,-Ft + ÁFA

*** Többfelhasználós változat ***

(azoknak a könyvtáraknak, amelyek közös katalogizálással építenek adatbázist):

Éves előfizetési díj: 120.000,-Ft + ÁFA

Ha 1996. december 15-ig 20 előfizetés érkezik az OSZK-hoz, az előfizetési ár az alábbiak szerint mérséklődik:

Egyfelhasználós változat: 40.000,-Ft + ÁFA

Többfelhasználós változat: 60.000,-Ft + ÁFA

Az éves előfizetési díjat csak 1997. januárjában számlázzuk, amikor pontosan tudjuk, hány megrendelőre számíthatunk. Mód van az előfizetési díj félévenkénti vagy negyedévenkénti átutalására is.

Kérjük, a kedvező ár mielőbbi megállapítása érdekében postafordultával jelezze előfizetési szándékát a kitöltött megrendelőlap visszaküldésével.

MEGRENDELÉS

Országos Széchényi Könyvtár
Berke Barnabásné
1827 Budapest

Telefax: 202-0804

Megrendeljük postai utánvétellel, a postaköltség felszámítása nélkül a **Magyar Nemzeti Bibliográfia Könyvek Bibliográfiája** 1997. évi floppy kiadásának (összesen 24 floppy lemez)*

- egyfelhasználós
- többfelhasználós

- 5,1/4"-os
- 3,5"-os

változatát:

- IBM 852+ (OSZK) karakterkészlettel
- ASCII+ (OCLC) karakterkészlettel
- ISO 8859/1 karakterkészlettel
- ISO 8859/2 karakterkészlettel

- Megrendeljük a "HUNMARC: a bibliográfiai rekordok adatcsere formátuma" c. kézikönyvet. Ára: 1.000.-Ft+ÁFA

- Ingyenes próba-lemezt kérünk.
- A számlát negyedévenként kérjük.
- A számlát félévenként kérjük.
- A számlát egy összegben egyenlíttjük ki.

Név

Cím

Cégszerű aláírás

p.H.

* Az igényének megfelelőt szíveskedjék megjelölni.